

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i alkohollagen. Enligt förslaget skall tillståndsförvaltningen förenklas så att det nuvarande tillståndsförfarandet för ändring av serveringsområden för alkoholdrycker ersätts med ett anmälningsförfarande som regleras genom förordning av statsrådet. Vidare föreslås att serveringstillstånd skall kunna förenas med sådana villkor som behövs för övervakningen. Rättsmedelssystemet i alkohollagen föreslås samtidigt bli ändrat i överensstämmelse med förvaltningsprocesslagen.

Enligt förslaget skall kompetensfördelningen mellan tillståndsmyndigheterna, dvs. social- och hälsovårdens produkttillsynscentral samt länsstyrelserna, regleras genom förordning av statsrådet och inte längre genom lag. Samtidigt överförs en del av produkttillsynscentralens uppgifter inom tillståndsförvaltningen till länsstyrelserna. Avsikten är att huvudparten av lagen skall träda i kraft den 1 januari 2002.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftningen i Finland

Den finländska tillståndsförvaltningen när det gäller alkoholdrycker är av tradition centraliserad och heltäckande. Syftet med alkoholpolitiken är framförallt att på olika sätt förebygga alkoholrelaterade olägenheter. Eftersom en viktig målsättning är att dämpa den totala alkoholkonsumtionen har man på olika sätt försökt begränsa utbudet. Efter att förbudslagen (158/1922) hade konstaterats vara ett misslyckande gavs det statsägda alkoholbolaget, nuvarande Alko Ab, ensamrätt till produktion, import, export, partihandel och minutförsäljning av alkoholdrycker. Det var enligt lagen ändå möjligt att bevilja tillstånd också till privata näringsidkare i alla andra områden än minutförsäljning.

Från det förbudslagen upphävdes till år 1995, då den nuvarande EU-harmoniserade alkohollagen (1143/1994) trädde i kraft, skötte alkoholbolaget vid sidan av sin kommersiella verksamhet också centralt hela landets tillståndsförvaltning gällande alkoholärenden. Vissa tillstånd beviljades av huvudkontoret i Helsingfors, enligt lagen av bolagets förvaltningsråd, medan en del beviljades av bolagets distrikts- eller lokalkontor. Detta innebar att de s.k. mellanölstillstånden beviljades av bolagets lokalorganisation. Tillstånd för utskänkning av starkare drycker beviljades av förvaltningsrådet. Ett mellanölstillstånd gav tillståndshavaren rätt till utskänkning av öl innehållande högst 4,7 volymprocent etylalkohol. Mellanölstillstånden reglerades i lagen om mellanöl (462/1968) medan tillståndsärenden gällande övriga alkoholdrycker reglerades i 1968 års alkohollag (459/1968). Bestämmelserna om de olika tillståndsvillkoren var olika utformade. En förutsättning för andra än mellanölstillstånd var bl.a. att tillståndspolitiken baserades på s.k. behovsprövning.

I den gällande alkohollagen sammanslogs mellanölslagen och 1968 års alkohollag så att samma materiella bestämmelser numera gäller för alla alkoholdrycker. Enligt den nya la-

gen blev principerna för myndighetsstrukturen emellertid oförändrade. Detta innebär att tillstånd för starka alkoholdrycker i hela landet beviljas centralt (Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral) medan tillstånd för svaga alkoholdrycker, s.k. utvidgade mellanölstillstånd (inkluderar alla genom jäsnings tillverkade drycker innehållande högst 4,7 volymprocent alkohol) beviljas decentraliserat (länsstyrelserna). De Alko-anställda som hade skött tillståndsförvaltningen överfördes till produkttillsynscentralen.

Också de serveringstillstånd som beviljas enligt den gällande alkohollagen är mycket omfattande. Bestämmelserna är i stort sett desamma som i 1968 års alkohollag. I ett egentligt serveringstillstånd anges det område där servering får ske. Också smärre ändringar av serveringsområdet förutsätter tillståndsmyndighetens samtycke, dvs. i praktiken tillstånd att ändra serveringsområdet (21 § 3 mom.).

Från alkoholpolitisk synpunkt har det ansetts viktigt att i lagstiftningen fastställa de tider då servering och detaljhandel får bedrivas. Enligt 23 § förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994) är den normala serveringstiden förlagd mellan klockan 09.00 och 01.30. Tillståndsmyndigheten kan bevilja tillstånd att förlänga serveringstiden till 03.30, i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets beslut (761/1995) om saken. Ett sådant tillstånd är tidsbundet och gäller högst två år i sänder. Arbetsfördelningen mellan tillståndsmyndigheterna är den att samma myndighet som har beviljat en restaurang det ursprungliga tillståndet också kan förlänga serveringstiden. Myndigheternas behörighet kan ändras genom förordning.

1.2. Lagstiftningen i Sverige och Norge

Allmänt

Det finns stora likheter mellan alkoholsystemen i Finland, Sverige, Norge och Island. I det följande beskrivs i korthet hur alkoholförvaltningen är ordnad i våra närmaste grannländer Sverige och Norge. Både Sveri-

ge och Norge har liknande heltäckande tillståndssystem som Finland, men förvaltningen är ordnad på det lokala planet. Den centrala förvaltningsmyndigheten har inga uppgifter när det gäller förvaltningen av serverings-tillstånden. Det bör observeras att alkohol-förvaltningen i de nämnda grannländerna har mångdubbelt större resurser än i Finland.

Sverige

Under nästan hela 1900-talet har serverings-tillstånd beviljats av länsstyrelserna. Enligt den nuvarande alkohollagen (1994:1738) överfördes uppgifterna år 1996 till kommunerna. Tidigare kunde kommunerna ingripa i tillståndsärenden genom att utnyttja sin veto-rätt. När det i början av 1990-talet, på grund av EES-avtalet och EU-medlemskapet, konstaterades att en ny alkohollag måste beredas, ansågs det enhälligt vara skäl att upphäva den kommunala vetorätten som stridande mot artikel 6 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Fördr S 18/1990), dvs. Europeiska människorättskonventionen. Därefter fördes en ingående diskussion om möjligheterna att garantera kommunernas rätt till deltagande i förvaltningen av serveringstillstånden. Resultatet blev att hela tillståndsförvaltningen överfördes till kommunerna. Riksdagens socialutskott förutsatte emellertid att det gjordes en utredning om kommunaliseringen inom två år efter att lagen trätt i kraft.

Den centrala tillståndsmyndigheten, dvs. Alkoholinspektionen som inrättades i enlighet med den nya alkohollagen, gjorde år 1998 en utvärdering av kommunaliseringen (Alkoholinspektionen 1998:2). I utvärderingen konstaterades att kommunaliseringen i huvudsak hade fungerat bra. Visserligen fanns det tecken på att de politiskt valda nämnderna i sina beslut beaktat också andra än rent alkoholpolitiska synpunkter samt att flera tillstånd hade beviljats än tidigare. Tillsynen hade blivit bättre. Sverige förnyar som bäst sin alkohollagstiftning. I betänkandet ”Bestämmelser om alkoholdrycker” (SOU 2000:59) konstateras att kommunernas fackliga och övriga kunnande förbättrats, liksom även samarbetsformerna mellan kommunerna.

na.

Norge

Kännetecknande för Norge är att självbestämmanderätten på det lokala planet, dvs. hos kommunerna, har varit och fortfarande är stor. När det gäller alkoholärenden har kommunerna följande uppgifter: 1) beviljande av tillstånd, 2) övervakning av tillståndshavarna, 3) upplysning och 4) ordnande av missbrukarvård. I Norge har det inte, såsom i Finland och Sverige, gjorts någon omorganisering av förvaltningen till följd av t.ex. EES-avtalet. Enligt vissa undersökningar (Jan Andersen: Changes in municipal alcohol control policies in Norway, Nordic Studies on Alcohol and Drugs 1999) har trenden på senaste tid varit den att kommunernas tillståndspolitik har blivit enhetligare, på näringspolitikens och det lokala näringslivets premisser. Detta är såtillvida nytt att den norska nykterhetsrörelsen av tradition har haft en stark ställning på det lokala planet.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Förenkling av tillståndsförvaltningen

Alkoholförvaltningen har av tradition varit inriktad på förhandsövervakning av näringsidkare. Näringsutövning som har samband med alkoholdrycker samt olika former av sådan verksamhet och t.o.m. små ändringar i den förutsätter tillstånd av antingen produkt-tillsynscentralen eller av länsstyrelsen. Behandlingen av tillståndsansökningarna tar i anspråk merparten av myndigheternas resurser i en situation där behovet av efterhands-tillsyn har ökat. Tillståndssystemet är arbetsdrygt också för näringsidkarna.

Ett mål för utvecklingen av statsförvaltningen är att gallra bland tillståndsförfarandena. Avsikten är att gradvis förenkla också alkoholförvaltningen. Reformen måste emellertid genomföras på ett sådant sätt att det under de närmaste åren inte sker en okontrollerad ökning av utbudet på alkoholdrycker. I synnerhet då alkoholdryckernas prisnivå kommer att sjunka till följd av att införseln i samband med resor mellan gemenskapsländerna avregleras också för Finlands vidkommande,

regleras också för Finlands vidkommande, måste det fortfarande vara möjligt att effektivt förebygga alkoholskador som är relaterade till servering.

En annan viktig fråga är hur uppgifterna fördelar sig mellan de myndigheter som sköter tillståndsförvaltningen. För närvarande sköts tillståndsförvaltningen både av produkttillsynscentralen, som är den centrala myndigheten, och av länsstyrelserna. En viss överlappning förekommer i detta avseende. Det är meningen att länsstyrelserna i större utsträckning skall sköta uppgifter som avser tillståndsförvaltningen, medan produkttillsynscentralen skall sköta de uppgifter som på ett naturligt sätt kan hänföras till ett centralt ämbetsverk.

Statsförvaltningen har av tradition varit relativt stel till sin organisation, då ministeriernas och ämbetsverkens uppgifter i allmänhet varit reglerade genom lagar. På senare tid har situationen förändrats i en flexiblare riktning så tillvida att ministeriernas ansvarsområden från år 1995 har reglerats genom förordningar.

I alkohollagen finns detaljerade bestämmelser om kompetensfördelningen mellan produkttillsynscentralen och länsstyrelserna. En utveckling som innebär att tillståndsförvaltningen från centralförvaltningen förs närmare medborgarna, förutsätter sålunda alltid en lagändring. Den lagstadgade kompetensfördelningen mellan de två myndigheterna har å andra sidan visat sig vara oflexibel i ett läge där de knappa förvaltningsresurserna borde kunna utnyttjas effektivt. Som exempel kan nämnas att produkttillsynscentralens tjänstemän för närvarande inte är behöriga att övervaka sådana restauranger och detaljhandlare som har beviljats tillstånd av länsstyrelserna.

I denna proposition föreslås att alkohollagen ändras så att bestämmelserna om servering av och detaljhandel med alkoholdrycker inte längre anger någon tillståndsmyndighet, utan att behörigheten i dessa avseenden skall regleras genom förordning. Produkttillsynscentralen föreslås kvarstå som tillsynsmyndighet i sådana alkoholärenden som förutsätter teknisk sakkunskap.

2.2. De viktigaste förslagen

Bestämmelser om kompetensfördelningen mellan tillståndsmyndigheterna föreslås bli intagna i förordningen om alkoholdrycker och sprit.

För närvarande är produkttillsynscentralen den myndighet som i hela landet godkänner alkoholbolagets butiker, s.k. gårdsvinsbutiker samt serveringsställen för alkoholdrycker som innehåller mer än 4,7 volymprocent alkohol samt beviljar serveringstillstånd för drycker av det sistnämnda slaget. Länsstyrelserna beviljar inom sitt område detaljhandels- och serveringstillstånd samt godkänner serveringsställen i fråga om genom jäsning tillverkade alkoholdrycker som innehåller mer än 4,7 volymprocent alkohol. Ärenden som gäller ändring av beslut om godkännande och tillstånd har ankommit på den tillståndsmyndighet som avses ovan.

Enligt förslaget skall tillståndsförvaltningen förenklas så att ändringar av serveringsområden blir anmälningsärenden. Samtidigt inleds en decentralisering av förvaltningen till länsstyrelserna genom en sådan ändring av förordningen om alkoholdrycker och sprit att det ankommer på länsstyrelserna att fatta beslut om förlängd serveringstid.

I andra avseenden än när det gäller beslut om förlängd serveringstid föreslås den nuvarande kompetensfördelningen bli fastställd i förordningen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

För myndigheters prestationer tas ut avgifter med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och 55 § alkohollagen. För en ansökan om tillstånd till ändring av serveringsområde tas i normalfall ut 500 mk (social- och hälsovårdsministeriets beslut om social- och hälsovårdens produkttillsynscentralers avgiftsbelagda prestationer 238/1998, bilaga 1, samt inrikesministeriets beslut om när länsstyrelsens prestationer skall vara avgiftsbelagda, om grunderna för avgifterna och om avgifterna för offentligrättsliga prestationer 1441/1994). Avgifterna för ändring av serveringsområden beräknas för närvarande inbringa ca 450 000 mk till produkttillsynscentralen och ca 150 000 mk till länssty-

relserna. Genom att tillståndsförfarandet ersätts med ett anmälningsförfarande minskas myndigheternas kostnader, samtidigt som produkttillsynscentralens och länsstyrelsernas inkomster påverkas. Enligt lagen om grunderna för avgifter till staten kan avgifter tas ut också för handläggning av anmälningar. Det är befogat att i dessa fall ta ut en avgift för anmälningarna, eftersom de ger myndigheterna en hel del arbete. Det kommer sannolikt att göras något flera anmälningar än tillståndsansökningar. Förvaltningen av serveringsärendena beräknas sålunda inbringa ungefär lika mycket i avgifter som förr.

Varje år beviljas ca 1 200 tillstånd till ändring av serveringsområden, varav länsstyrelserna beviljar 300 och produkttillsynscentralen resten. I och med att tillstånden blir anmälningsärenden sparas personella resurser vid handläggningen. Anmälningsförfarandet beräknas frigöra en del resurser både vid produkttillsynscentralen och vid länsstyrelserna.

Handläggningsavgiften för en ansökan om tillstånd till förlängd serveringstid är 1 000 mark. Ca 1 400 restauranger har beviljats förlängda serveringstider. Dessa tillståndsärenden beräknas för närvarande inbringa produkttillsynscentralen ca 1 400 000 mark/år och länsstyrelserna ca 40 000 mark/år. Genom reformen kommer länsstyrelserna att få in alla dessa avgifter och därmed kunna förbättra sina ekonomiska resurser. För att den svåra resursfrågan skall

kunna lösas är det viktigt att avgifterna direkt bokförs som betalning för prestationer som hänför sig till alkoholförvaltningen. Om länsstyrelserna senare får överta flera avgiftsbelagda uppgifter från centralförvaltningen kan deras resurser förbättras ytterligare.

3.2. Övriga verkningar

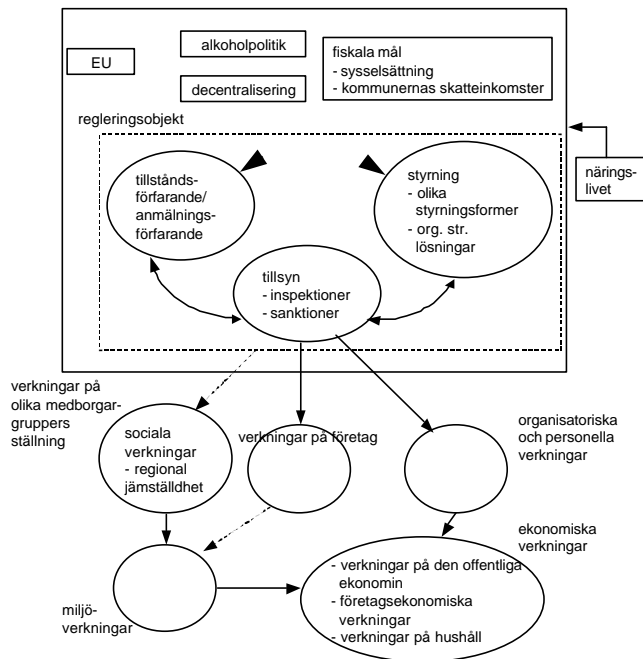
Allmänt

Figur 1 är en grafisk framställning av alkoholförvaltningsreformen. Den visar vilka hur ändringarna korrelerar med olika funktioner. Inom den inre, streckade kvadraten anges de funktioner som ändras genom reformen, dvs. förvaltningen av alkoholärendena. Inom den yttre kvadraten anges de faktorer som har styrt och fortfarande styr reformen. Längst nere anges de funktioner som påverkas av förändringarna i alkoholförvaltningen. I detta sammanhang är det skäl att komma ihåg att alkoholförvaltningen undergick en genomgripande förändring i samband med att 1994 års alkohollag stiftades, dvs. då förvaltningsuppgifter som tidigare sköts av Alko fördelades mellan produkttillsynscentralen och länsstyrelserna. Samtidigt förändrades dynamiken inom hela den finländska alkohelsektorn, då Alkos monopol bröts till följd av Finlands EU-medlemskap.

REFORMEN AV ALKOHOLFÖRVALTNINGEN

Syftet med reformen:

- klara styrnings- och ansvarsförhållanden
- säkerställande av tillräcklig sakkunskap
- säkerställande av regional jämlikhet
- tryggande av påverkningsmöjligheterna på det regionala och lokala planet

Figur 1

Den föreslagna ändringen innebär att förvaltningen så långt som möjligt närmas till medborgarna och att byråkratin minskas, likväl så att alkohollagens grundläggande principer inte rubbas. Verkningarna kan bedömas utgående ifrån hur förvaltningsreformens mål uppnås, hur detta är ägnat att förbättra rättssäkerheten, öppenheten och jämlikheten samt hur man med reformen når de mål som anges i 1 § alkohollagen och enligt vilka alkoholens samhällsliga, sociala och medicinska skadeverkningar skall förebyggas.

Verkning som berör de allmänna principerna för förvaltningsreformen

Inom flera förvaltningssektorer har uppgifter från centralförvaltningen direkt överförs till kommunerna. Så skedde också i Sverige med serveringsförvaltningen. Den arbetsgrupp som beredde alkohollagen (STM:n työ-

ryhmämuistio 1993:21) föreslog att förvaltningsuppgifterna skulle fördelas mellan produkttillsynscentralen och kommunerna. Systemet utformades emellertid så att kommunerna mer eller mindre helt lämnades utanför alkoholförvaltningen och i detta avseende ersattes av länsstyrelserna. Bl.a. Finlands Kommunförbund motsatte sig en överföring av förvaltningsuppgifter till kommunerna. Det var dels en fråga om resurser, dels näringspolitiska intressen. Det ansågs att de näringspolitiska intressena i kommunerna var så starka att det redan av den anledningen var skäl att ge tillståndsförvaltningen en neutralare inramning.

I Finland har det visat sig vara lyckat att låta länen ta hand om tillståndsförvaltningen. Länsstyrelserna har efter vissa initialsvårigheter framstått som pålitliga tillståndsmyndigheter, som på ett optimalt sätt motsvarar centralförvaltningens

önskemål. Det nuvarande systemet har kritiserats närmast för de bristfälliga tillsynsresurserna. Detta har inte att göra med vilken myndighet som sköter förvaltningsuppgifterna utan med prioriteringarna i verksamheten. Det förefaller som om det är skäl att fortsätta förvaltningsreformen så att länsstyrelserna tillförs nya uppgifter. Den aktuella situationen i vårt land är inte sådan att uppgifterna på ett naturligt sätt kan överföras till kommunerna. Det är emellertid skäl att fortgående utreda kommunernas ställning inom alkoholförvaltningen. T.ex. i den av statsrådet 1999 godkända ekonomi- och verksamhetsplanen för social- och hälsovården 2000 – 2003 (SHM:s publikationer 1999:16) tas uttryckligen upp frågan om kommunernas ställning i detta avseende, också från administrativ synpunkt.

Verkningar som berör de grundläggande principerna i alkohollagen

Såsom redan har konstaterats är syftet med alkohollagen att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhällsliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholhaltiga ämnen. I detta sammanhang granskas förvaltningsreformens inverkan på serveringstillståndens antal och art efter 1995. Enligt det traditionella alkoholpolitiska synsättet korrelerar totalkonsumtionen av alkoholdrycker med de konsumtionsbetingade skadeverkningarna. Totalkonsumtionen påverkas av alkoholdryckernas tillgänglighet. Även om det är klart att frågan om i vilken mån alkohollagens principer förverkligas inte kan bedömas enbart på basis av antalet detaljhandelstillstånd och serveringstillstånd, har denna omständighet emellertid sin riktgivande betydelse för bedömningen av förvaltningsreformens verkningar.

Efter 1995 har det inte skett några större länsvisa förändringar i antalen tillstånd. Länen uppvisar inte heller några avgörande skillnader i en kvantitativ jämförelse. Vissa länsvisa skillnader kan noteras när det gäller beviljandet av tillstånd samt sanktionerna, men inte heller dessa skillnader är särskilt

stora. Det förekommer inga större skillnader mellan länen i antalen tillstånd eller utvecklingen av praxis. Serveringsställena har i kvalitativt hänseende påverkats snarare av de materiella ändringar som gjorts i lagstiftningen samt av rättspraxis, än av förvaltningsreformen.

Verkningar som berör näringsidkare

Från näringslivets synpunkt är det viktigt att tillståndsförvaltningen är rationell och välfungerande samt att rättssäkerheten är tryggad. I 1968 års alkohollag var de "alkoholpolitiska" aspekterna tydligare. Detta kom dels till synes genom att behovsprövningen betonades, dels genom att Alkos beslut fick överklagas endast på laglighetsgrunder. Alko svarade ensamt för det alkoholpolitiska beslutsfattandet, vilket var svårt att motivera från rättssäkerhetssynpunkt. Som exempel kan nämnas att om tre jämstarka sökande hade ansökt om utskänkningstillstånd kunde Alko med hänvisning till 40 § 2 mom. 1 punkten i 1968 års alkohollag bevilja en av sökandena tillstånd och meddela de två andra att förvaltningsrådet ansåg att endast ett tillstånd behövdes.

I den nuvarande alkohollagen och i den rättspraxis som har utvecklats med stöd av denna läggs större vikt vid de näringspolitiska aspekterna. Här kan som exempel nämnas t.ex. högsta förvaltningsdomstolens utslag, liggare nr 1568 och 1569/1997: "Vid tillämpningen av alkohollagen och i synnerhet bestämmelserna om serveringstillstånd skall den s.k. grundrättighetspositiva tolkningsprincipen iakttas sålunda att närings- och företagsfriheten begränsas i en så liten utsträckning som möjligt och endast i det syfte som anges i 1 § alkohollagen". Länsstyrelsernas legalistiska tradition utgör i detta avseende en stabil grund för deras verksamhet. Eftersom länsstyrelserna samarbetar intimt med varandra har också deras beslutspraxis utvecklats i samma riktning. Inom näringslivet har man uttryckt oro för att länsens tillstånds- och sanktionspolitik utvecklas i olika riktningar. Från näringsidkarnas synpunkt är det också viktigt

att ärendena kan skötas på nära håll och att de behandlas snabbt.

Restaurangbranschen har framförallt kritiserat den bristfälliga tillsynen. Såsom redan tidigare konstaterats beror detta emellertid inte på att tillståndsärendena har överförs till länsstyrelserna utan snarare på de prioriteringar som gjorts inom verksamheten.

4. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänstearbete. De föreslagna bestämmelserna, som innebär att förvaltningen förenklas och beslutanderätten överförs från centralförvaltningen till lägre myndigheter, baserar sig på statsrådets principbeslut av den 16 april 1998 om riktlinjerna för förvaltningspolitiken (Hallintopolitiikan suuntalinjat). Forsknings- och

utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes har på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet gjort en utvärdering av förändringarna i alkoholförvaltningen efter 1995 (Alkoholihallinnon muutos vuonna 1995 ja sen vaikutusten arviointi, STM selvityksiä 2000:6). Vid beredningen har vidare beaktats produkttillsynscentralens rapport om utvecklingen av alkoholförvaltningen (STTV:n julkaisuja 1998:2) samt det förslag till utveckling av lagstiftningen som produkttillsynscentralen på grundval av rapporten lade fram våren 1999.

Propositionen har varit på remiss hos inrikesministeriet, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, länsstyrelserna, Finlands Kommunförbund, Finlands Hotell- och Restaurangförbund rf samt hos Hotell- och Restaurangpersonalens Förbund HRHL rf.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1.1. Serveringstillstånd

21 § 3 mom. I 21 § alkohollagen finns bestämmelser om beviljande av serveringstillstånd samt om godkännande av serveringsställen och serveringsområden. Enligt sista meningen i paragrafens 3 mom. får serveringsområdet ändras endast med tillståndsmyndighetens samtycke.

En tidigare godkänd ändring av serveringsområdet kan vara permanent eller gälla endast en eller flera tillställningar. Ändringen kan gälla en mindre utvidgning av ett tidigare serveringsområde eller också kan den avse en mångdubbling av serveringsställets tidigare serveringsområde eller antal kundplatser. En här avsedd ändring kan gälla inomhuslokaler, en tillfällig utomhuskonstruktion eller ett område under bar himmel. Årligen har beviljats ca 1 200 tillstånd till ändring av serveringsområden (varav produkttillsynscentralen har beviljat ca 900 och länsstyrelserna ca 300). De flesta ändringsansökningarna godkänns antingen som sådana eller med små ändringar.

Alkohollagen innehåller klara bestämmelser om de förpliktelser som åvilar innehavaren av ett serveringstillstånd när det gäller bl.a. att upprätthålla ordningen och övervaka att berusade personer inte vistas på området samt att alkoholdrycker inte förs bort. Tillståndshavaren svarar i alla situationer för att lagen följs. Sålunda kan tillståndsförfarandet ersättas med ett anmälningsförfarande, som lägger större vikt vid näringsidkarens eget ansvar. Enligt förslaget skall tillståndsförfarandet för ändring av serveringsområden frångås genom att i 21 § 3 mom. alkohollagen tas in en bestämmelse om att ändringar förutsätter ett genom statsrådets förordning reglerat anmälningsförfarande, om inte tillståndsmyndigheten uttryckligen förbjuder den planerade ändringen.

I förordningens bestämmelser om anmälningsförfarandet skall enligt förslaget också anges vilka typer av ändringar som

förutsätter annat förfarande samt hur lång tid före ändringen av serveringsområdet anmälan måste göras. Det behövs endast en anmälan för att få ta i bruk det ändrade serveringsområdet, om ändringen uppfyller villkoren för hur serveringsområdet skall vara inrättat och hur det skall övervakas. Om ändringen inte är godtagbar kan tillståndsmyndigheten enligt förordningen förbjuda att området tas i bruk efter ändringen. Avsikten är att den myndighet – produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen – som har beviljat det ursprungliga tillståndet skall ta emot anmälan om ändring av serveringsområdet och besluta om förfarandet i ärendet.

21 § 4 mom. Enligt 21 § 4 mom. alkohollagen kan tillståndsmyndigheten förvägra serveringstillstånd eller begränsa serveringstiden, serveringsområdet, de typer av drycker som får serveras eller antalet kundplatser, om myndigheten anser det vara nödvändigt för att syftet med alkohollagen skall nås. Enligt lagens 22 § 1 mom. kan myndigheten till följd av tillståndshavarens överträdelse återkalla tillståndet eller uppställa ovan nämnda begränsningar. I båda fallen är det fråga om att lagen ställer sådana krav på tillståndshavaren och serveringsstället, som kan förutsätta att tillståndshavaren avhåller sig från en viss verksamhet eller begränsar sin verksamhet.

Förebyggandet av alkoholrelaterade skador kan emellertid förutsätta att vissa villkor uppfylls, snarare än att tillståndsansökan avslås eller tillståndet återkallas. Bestämmelser om detta föreslås bli fogade till 21 § 4 mom. och 22 § 1 mom. Enligt förslaget kan tillståndsmyndigheten uppställa för tillsynen behövliga villkor i samband med behandlingen av tillståndsansökan, för den händelse att tillståndshavaren bryter mot föreskrifterna och bestämmelserna. T.ex. för en restaurang där det finns risk för ordningsstörningar kan i stället för begränsning av serveringstiden uppställas villkoret att en ordningsman anställs för att upprätthålla ordningen nattetid.

1.2. Kompetensfördelningen mellan tillståndsmyndigheterna

Ändringar som gäller tillståndsmyndigheternas behörighet föreslås i 13—15 §, 21 och 22 §. Enligt förslaget skall de uttryckliga omnämningarna om produkttillsynscentralen och länsstyrelsen i dessa lagrum ersättas med en hänvisning till tillståndsmyndigheten. Enligt den föreslagna 19 och 26 § kan tillståndsmyndigheternas uppgifter regleras genom statsrådets förordning, medan i 41, 42 och 44 § utöver uppräknningen av myndigheternas uppgifter föreslås ett omnämning om att behörigheten i fråga om detaljhandel och servering av alkoholdrycker samt reklam och annan säljfrämjande verksamhet skall regleras genom statsrådets förordning.

Produkttillsynscentralen skall enligt gällande 41 § 2 mom. styra länsstyrelserna när de utövar tillsyn. Avsikten är att skall i samband med förvaltningsreformen utveckla produkttillsynscentralen så att den i större utsträckning blir en under ministeriet lydande central förvaltningsmyndighet som på det regionala och lokala planet styr övervakningen av alkohol-, tobaks- och kemikalielagstiftningen. Enligt förslaget till ändring av 41 § skall produkttillsynscentralens styrningsuppgift för klarhetens skull utsträckas inte bara till detaljhandel med och servering av alkoholdrycker utan också till tillståndsövervakningen.

Produkttillsynscentralen har styrt övervakningen av alkoholserving och alkoholreklam genom utbildning, allmänna anvisningar och information. Detta skall således bli möjligt också i fråga om tillståndsärenden.

1.3. Tillsynen över ämnen som används vid tillverkning av alkoholdrycker i hemmet

Bestämmelser om tillverkning av alkoholdrycker i hemmet om tillverkningsämnen finns i 4 § alkohollagen samt i 5 § förordningen om alkoholdrycker och sprit. Den som använder andra ämnen än de godkända gör sig skyldig till olovlig tillverkning. Enligt 91 § 2 mom. i 1968 års

1....1..5.

alkohollag är det straffbart att införa, tillverka, utbjuda eller saluföra sådana ämnen som är förbjudna att använda vid tillverkning i hemmet, i avsikt att de skall användas för olovlig framställning av alkoholdrycker. I alkohollagen finns inga bestämmelser om tillsynen över dessa produkter.

De som importerar och säljer lagliga tillverkningsämnen har rapporterat överträdelser av bestämmelserna till produkttillsynscentralen.

Produkttillsynscentralen har gjort polisanmälan och utrett vilka ämnen som kan godkännas för tillverkning i hemmet, trots att denna tillsynsuppgift inte ankommer på den enligt lag.

För att klarlägga situationen föreslås i 41 § alkohollagen en bestämmelse om att tillsynen i det nämnda avseendet ankommer på produkttillsynscentralen.

1.4. Sanktionering i samband med näringsverksamhet

51 §. De påföljder för eventuella överträdelser som anges i 15 och 22 § gäller fall där lag, bestämmelser eller föreskrifter har överträtts på "försäljningsstället" (15 §) eller "serveringsstället" (22 §). För att dessa frågor skall kunna underkastas en helhetsbedömning vore det ändamålsenligt om påföljder kunde bestämmas i sådana fall där överträdelserna har skett inom näringsverksamhet. Detta skulle t.ex. innebära att eventuella överträdelser av reklambestämmelserna, vissa fortgående försummelser av obligatoriska anmälningar och t.o.m. ärenden som har samband med s.k. grå ekonomi klarare kunde hänföras till påföljdssystemet.

1.5. Ändringssökande i enlighet med förvaltningsprocesslagen

Enligt 7 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen (586/1996) kan besvär över beslut av en myndighet som är underställd statsrådet anföras hos förvaltningsrätten. Enligt det uttalande som riksdagens gjorde i samband med godkännandet av förvaltningsprocesslagen förutsatte riksdagen att det inom varje förvaltningsområde

granskas vilka gällande lagar och författningar som stadgar om besvärshöjning samt att stadgandena samordnas med förvaltningsprocesslagen. I alkohollagen finns ännu en gällande bestämmelse (51 § 1 mom.) enligt vilken besvär över myndighetens (produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen) beslut skall anföras direkt till högsta förvaltningsdomstolen. Nu föreslås att det allmänna systemet med två besvärinstanser införs också i alkohollagen.

Vidare föreslås att också den allmänna alkoholmyndigheten, dvs. produkttillsynscentralen, alltid skulle ha rätt att överklaga beslut som förvaltningsdomstolen har fattat med anledning av besvär, och länsstyrelsen, i egenskap av regional myndighet, i de fall den har fattat det ursprungliga beslutet. Enligt 6 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen har en myndighet besvärshöjning på grundval av stadgande i lag eller om besvärshöjningen är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten skall bevaka. Produkttillsynscentralen är den centrala förvaltningsmyndighet som styr verkställigheten av alkohollagen och som bland annat har i uppgift att dra försorg om enhetligheten i länsstyrelsernas tillämpning av alkohollagen.

De regionala förvaltningsdomstolarna är i sin verksamhet oberoende av varandra och avsikten med besvärshöjningen är att säkerställa att deras avgöranden vid behov kan överklagas till högsta förvaltningsdomstolen. Om endast parterna har besvärshöjning skulle högsta förvaltningsdomstolen få avgöra endast fall som hänskjuts till den på initiativ av näringsidkare. Genom att myndigheten ges besvärshöjning understryks det också att tillämpningen av alkohollagen har betydelse inte bara för tillståndshavarnas näringsutövning utan också när det gäller det allmänna skyddet att i enlighet med 19 §

Finlands grundlag främja befolkningens hälsa.

2. Närmare bestämmelser

Avsikten är att i detta sammanhang göra flera betydande ändringar i förordningen om alkoholdrycker och sprit. Det föreslås att kompetensfördelningen mellan myndigheterna fastställs i förordningen och att den dessutom ändras så att det viktiga beslutsförfarandet för tillstånd till förlängd serveringstid överförs till länsstyrelserna.

Den tillståndsförvaltning som avser förlängd serveringstid utgör en helhet som i det första skedet kan överföras till länsstyrelserna. Länsstyrelserna är väl förtrogna med situationen inom respektive län och har sålunda de bästa förutsättningarna att bedöma behovet av förlängda serveringstider. Då det dessutom är länsstyrelserna som redan nu ger produkttillsynscentralen utlåtanden om förlängningstillstånd, skulle överföringen inte heller öka länsstyrelsernas arbetsmängd särskilt mycket. Länsstyrelsernas resursbrist har ansetts försvåra förvaltningsreformen. Omorganiseringen innebär att länsstyrelserna årligen kan räkna med 1,2 miljoner mark i tillstånds- och tillsynsavgifter. Dessa nya resurser skall enligt förslaget användas för skötsel av de uppgifter som alkoholförvaltningen för med sig. Om uppgifter överförs till länsstyrelserna i större utsträckning, måste dessa ges klart större resurser.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002, dock så att 51 § föreslås träda i kraft den 1 maj 2001.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av alkohollagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 13 § 2 mom. samt 14, 15, 19, 21, 22, 26, 41, 42, 44 och 51 §,

av dessa lagrum 15, 22 och 42 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 486/1997 och 44 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 210/1998 och 1/1999, som följer:

13 §

Alkoholbolagets detaljhandel

Alkoholbolaget får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som avses i 1 mom. endast i sådana av tillståndsmyndigheten godkända alkoholbutiker som har ett ändamålsenligt läge och där effektiv övervakning kan ordnas.

tillståndsmyndigheten har beviljats tillstånd för framställning av produkten i fråga.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver.

Detaljhandel enligt 1 och 2 mom. får bedrivas endast på sådana av tillståndsmyndigheten godkända försäljningsställen som är lämpliga när det gäller läget och försäljningslokalerna samt verksamheten och där försäljningen är så ordnad att en effektiv övervakning är möjlig.

14 §

Detaljhandelstillstånd

Detaljhandel med genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol får bedrivas av alkoholbolaget och dessutom av den som tillståndsmyndigheten har beviljat detaljhandelstillstånd.

Detaljhandel med alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol får utom av alkoholbolaget bedrivas av den som enligt villkor som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer och med tillstånd av

1....1..5.

15 §

Påföljder för överträdelser

Tillståndsmyndigheten kan ge den som innehar detaljhandelstillstånd enligt 14 § 1 och 2 mom. en anmärkning eller en skriftlig varning, förkorta försäljningstiderna eller utan ersättning återkalla tillståndet antingen för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och föreskrifter har överträtts inom näringsverksamheten,

2) tillståndshavaren inte längre prövas ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller

3) det på försäljningsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Tillståndsmyndigheten kan ge alkoholbolaget en anmärkning eller en skriftlig varning eller utan ersättning förbjuda försäljningen i en alkoholbutik för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser har överträtts i butiken, eller om

2) det i butiken har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan när det behövs för att upprätthålla ordningen i en alkoholbutik eller på ett försäljningsställe som avses i 14 § 4 mom. avbryta försäljningen tillfälligt, för högst ett dygn. Tillståndsmyndigheten skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

Länsstyrelsen kan, vid överträdelse av förbud som föreskrivs i 16 § 2 mom., ge näringsidkaren eller sammanslutningen en anmärkning eller skriftlig varning, eller för viss tid, dock högst sex månader, förbjuda försäljning av de drycker som avses i bestämmelsen.

21 §

Närmare bestämmelser om detaljhandel

Om tillståndsmyndigheterna för detaljhandelsärenden, om tiderna för detaljhandel med alkoholdrycker, om godtagbara betalningssätt inom detaljhandeln samt om åldersgränserna för detaljhandelspersonalen föreskrivs genom förordning av statsrådet.

21 §

Serveringstillstånd

Servering av alkoholdrycker får bedrivas av den som tillståndsmyndigheten har beviljat serveringstillstånd.

Serveringstillstånd kan tills vidare eller tillfälligt beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Tillfälligt serveringstillstånd kan

1....1..5.

beviljas endast av särskilda skäl enligt vad som föreskrivs genom statsrådets förordning.

Servering får bedrivas endast på sådana av tillståndsmyndigheten godkända

serveringsställen som är ändamålsenliga i fråga om läget och serveringslokalerna samt verksamheten. Servering får ske endast inom ett sådant av tillståndsmyndigheten godkänt område där en effektiv övervakning är möjlig. Det godkända serveringsområdet får ändras efter anmälan så som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Tillståndsmyndigheten kan förvägra serveringstillstånd eller begränsa

serveringstiden, serveringsområdet, de typer av alkoholdrycker som får serveras eller antalet kundplatser, eller också ställa de villkor som behövs för övervakningen av serveringen, om detta anses nödvändigt för att syftet med denna lag skall nås.

22 §

Påföljder för överträdelser

Tillståndsmyndigheten kan ge tillståndshavaren en anmärkning, en skriftlig varning, ställa de villkor som behövs för övervakningen av serveringen eller utan ersättning begränsa tillståndet genom förkortning av serveringstiden, begränsning av serveringsområdet eller de typer av alkoholdrycker som får serveras eller också utan ersättning återkalla sitt tillstånd för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och föreskrifter har överträtts inom näringsverksamheten,

2) tillståndshavaren inte längre anses ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller om

3) det på serveringsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan om det behövs för att ordningen skall kunna upprätthållas på serveringsstället avbryta serveringen tillfälligt, för högst ett dygn. Tillståndsmyndigheten skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

Länsstyrelsen kan vid överträdelse av förbud som föreskrivs i 24 § 2 mom. ge näringsidkaren eller sammanslutningen en anmärkning eller skriftlig varning, eller för

viss tid, dock högst sex månader, förbjuda servering av de drycker som avses i bestämmelsen.

26 §

Närmare bestämmelser om servering

I fråga om tillståndsmyndigheterna för serveringsärenden, serveringstiderna, serveringsmängderna, betalningssätten och skyldigheten att ge räkning vid serveringen, åldersgränserna för serveringspersonalen samt överlåtelse av alkoholdryckslagret när rörelsen upphör eller övergår till en ny ägare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

41 §

Produkttillsynscentralens behörighet

Tillståndsförvaltningen för och övervakningen av detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt övervakningen och styrningen av reklam och annan säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker ankommer på den under social- och hälsovårdsministeriet lydande produkttillsynscentralen, enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Produkttillsynscentralen övervakar dessutom

- 1) tillverkningen, importen och exporten av alkoholhaltiga ämnen,
- 2) partihandeln med alkoholdrycker,
- 3) försäljning och annan överlåtelse av alkoholdrycker ur obeskattade lager,
- 4) försäljningen av sprit och specialförsäljningen av alkoholdrycker samt sådan användning som grundar sig på användningstillstånd,
- 5) import, tillverkning och försäljning av sådan utrustning och delar till den som lämpar sig för olovlig framställning av alkoholdrycker och sprit,
- 6) import, tillverkning och försäljning av ämnen, produkter och preparat för tillverkning av alkoholdrycker i hemmet, samt
- 7) försäljningen av alkoholdrycker i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet.

1....1..5.

42 §

Länsstyrelsens behörighet

Länsstyrelsen skall inom sitt område sköta tillståndsförvaltningen för och övervakningen av detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt övervaka reklam och säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker, enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Länsstyrelsen övervakar inom sitt område också detaljhandeln med och serveringen av drycker som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

44 §

Inspektions-, upplysnings- och registreringsrätt

Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen har med stöd av denna lag samt de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den rätt att

- 1) inspektera tillståndshavarens lokaler och verksamhet, transporter av alkoholhaltiga ämnen samt att granska för tillsynen behövliga dokument,
- 2) utan ersättning ta och få för tillsynen behövliga prover, samt att
- 3) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen.

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna skall för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag samt för alkoholstatistiken föra ett alkoholnäringsregister över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag. Produkttillsynscentralen är ansvarig registerförare.

Följande uppgifter skall registreras:

- 1) namn och firma, personsignum, affärs- och samfundssignum samt adress, telefonnummer och andra adressuppgifter,
- 2) i 1 punkten angivna uppgifter om sammanslutningens styrelsemedlemmar, verkställande direktör och betydande aktieägare, om ansvariga och tysta bolagsmän samt om dessas insatser i bolaget,

3) i fråga om näringsidkare och andra personer som avses i 2 punkten, uppgifter om polisundersökning, förundersökning, åtalsprövning och åtal samt straffdomar och domstolsbehandling av brottmål,

4) uppgifter om registrering som mervärdesskattskyldig, införande i förskottsuppbörsregistret och i andra register inom skatteförvaltningen samt uppgifter om skatteskulder som förfallit till betalning,

5) uppgifter om förpliktelser som är föremål för utsökning,

6) uppgifter om företagssaneringar och konkurser samt om andra domstolsbeslut som gäller skulder som har förfallit till betalning,

7) uppgifter om att en privatperson som är föremål för tillsyn har beviljats skuldsanering,

8) uppgifter om verksamhet för vilken har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana förseelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

9) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 11 § personuppgiftslagen (523/1999).

I fråga om rätten att kontrollera och korrigera uppgifter om övervakningsobjekt som avses i 2 mom. gäller det som bestäms i personuppgiftslagen. Uppgifter om

näringsidkare och andra i 3 mom. 2 punkten nämnda personer skall förvaras i alkoholnäringsregistret så att de utplånas ur detta när fem år har förflutit från den senaste registreringen.

51 §

Sökande av ändring i produkttillsynscentralens, länsstyrelsens och alkoholbolagets beslut

Ändring i produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut får, om besvär förbud inte gäller i enlighet med 52 §, sökas så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Produkttillsynscentralen, och länsstyrelsen i fall länsstyrelsen har avgjort den fråga som är föremål för besvär, har också rätt att överklaga beslut som förvaltningsdomstolen har fattat med anledning av att ändring söks.

Även om ändring har sökts skall produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut iaktas, om besvärmyndigheten inte beslutar något annat.

Alkoholbolagets beslut om upptagande av alkoholdrycker i detaljhandelssortimentet eller avlägsnande av alkoholdrycker ur detaljhandelssortimentet samt om prissättningsgrunderna för detaljhandeln kan överklagas hos produkttillsynscentralen så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002. Lagens 51 § träder dock i kraft den 1 maj 2001.

Helsingfors den 28 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Osmo Soininvaara*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 13 § 2 mom. samt 14, 15, 19, 21, 22, 26, 41, 42, 44 och 51 §,
av dessa lagrum 15, 22 och 42 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 486/1997 och 44 §
sådan den lyder delvis ändrad i lag 210/1998 och 1/1999, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Alkoholbolagets detaljhandel

Alkoholbolaget får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som avses i 1 mom. endast i sådana av produkttillsynscentralen godkända alkoholbutiker som har ett ändamålsenligt läge och där effektiv övervakning kan ordnas.

Alkoholbolaget får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som avses i 1 mom. endast i sådana av *tillståndsmyndigheten* godkända alkoholbutiker som har ett ändamålsenligt läge och där effektiv övervakning kan ordnas.

14 §

Detaljhandelstillstånd

Detaljhandel med genom jäsning tillverkade alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol får bedrivas av alkoholbolaget och dessutom av den som *länsstyrelsen* har beviljat detaljhandelstillstånd.
Detaljhandel med alkoholdrycker som

1....1..5.

14 §

Detaljhandelstillstånd

Detaljhandel med genom jäsning tillverkade alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol får bedrivas av alkoholbolaget och dessutom av den som *tillståndsmyndigheten* har beviljat detaljhandelstillstånd.
Detaljhandel med alkoholdrycker som

framställts genom jäsning och som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol får utom av alkoholbolaget bedrivas av den som enligt villkor som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer och med tillstånd av produkttillsynscentralen har beviljats tillstånd för framställning av produkten i fråga.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver.

Detaljhandel enligt 1 och 2 mom. får bedrivas endast på sådana av länsstyrelsen eller produkttillsynscentralen godkända försäljningsställen som är lämpliga när det gäller läget och försäljningslokalerna samt verksamheten och där försäljningen är så ordnad att en effektiv övervakning är möjlig.

15 §

Påföljder för överträdelser

Den myndighet som beviljar tillstånd kan ge den som innehar detaljhandelstillstånd enligt 14 § 1 och 2 mom. en anmärkning eller en skriftlig varning, förkorta försäljningstiderna eller, utan ersättning, återkalla tillståndet antingen för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och föreskrifter har överträtts på försäljningsstället,

2) tillståndshavaren inte längre prövas ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller

3) det på försäljningsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Produkttillsynscentralen kan ge alkoholbolaget en anmärkning eller en skriftlig varning eller utan ersättning förbjuda försäljningen i en alkoholbutik för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser har överträtts i butiken, eller om

2) det i butiken har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan när det behövs för att

1....1..5.

framställts genom jäsning och som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol får utom av alkoholbolaget bedrivas av den som enligt villkor som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer och med tillstånd av *tillståndsmyndigheten* har beviljats tillstånd för framställning av produkten i fråga.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver.

Detaljhandel enligt 1 och 2 mom. får bedrivas endast på sådana av *tillståndsmyndigheten* godkända

försäljningsställen som är lämpliga när det gäller läget och försäljningslokalerna samt verksamheten och där försäljningen är så ordnad att en effektiv övervakning är möjlig.

15 §

Påföljder för överträdelser

Tillståndsmyndigheten kan ge den som innehar detaljhandelstillstånd enligt 14 § 1 och 2 mom. en anmärkning eller en skriftlig varning, förkorta försäljningstiderna eller utan ersättning återkalla tillståndet antingen för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och föreskrifter har överträtts *inom näringsverksamheten*,

2) tillståndshavaren inte längre prövas ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller

3) det på försäljningsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Tillståndsmyndigheten kan ge alkoholbolaget en anmärkning eller en skriftlig varning eller utan ersättning förbjuda försäljningen i en alkoholbutik för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser har överträtts i butiken, eller om

2) det i butiken har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan när det behövs för att upprätthålla ordningen i en alkoholbutik

upprätthålla ordningen i en alkoholbutik eller på ett försäljningsställe som avses i 14 § 4 mom. avbryta försäljningen tillfälligt, för högst ett dygn. Länsstyrelsen skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd. Länsstyrelsen kan, vid överträdelse av förbud som föreskrivs i 16 § 2 mom., ge näringsidkaren eller sammanslutningen en anmärkning eller skriftlig varning, eller för viss tid, dock högst sex månader, förbjuda försäljning av de drycker som avses i bestämmelsen.

19 §

Närmare stadganden om detaljhandel

Om tiderna för detaljhandel med alkoholdrycker, om godtagbara betalningssätt inom detaljhandeln samt om åldersgränserna för detaljhandelspersonalen föreskrivs genom förordning.

21 §

Serveringstillstånd

Servering av alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har beviljats serveringstillstånd. *Serveringstillstånd beviljas av produkttillsynscentralen. Serveringstillstånd för enbart alkoholdrycker som tillverkats genom jäsnings och som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol beviljas av länsstyrelsen.*

Serveringstillstånd kan beviljas tills vidare eller tillfälligt den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Tillfälligt serveringstillstånd kan beviljas endast av särskilda skäl enligt vad som stadgas genom förordning.

Servering får bedrivas endast på sådana av tillståndsmyndigheten godkända serveringsställen som är ändamålsenliga i fråga om läget och serveringslokalerna samt

1....1..5.

eller på ett försäljningsställe som avses i 14 § 4 mom. avbryta försäljningen tillfälligt, för högst ett dygn. *Tillståndsmyndigheten* skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

Länsstyrelsen kan, vid överträdelse av förbud som föreskrivs i 16 § 2 mom., ge näringsidkaren eller sammanslutningen en anmärkning eller skriftlig varning, eller för viss tid, dock högst sex månader, förbjuda försäljning av de drycker som avses i bestämmelsen.

19 §

Närmare bestämmelser om detaljhandel

Om *tillståndsmyndigheterna* för *detaljhandelsärenden*, om tiderna för detaljhandel med alkoholdrycker, om godtagbara betalningssätt inom detaljhandeln samt om åldersgränserna för detaljhandelspersonalen föreskrivs genom *förordning av statsrådet*.

21 §

Serveringstillstånd

Servering av alkoholdrycker får bedrivas av den som *tillståndsmyndigheten* har beviljat serveringstillstånd.

Serveringstillstånd kan tills vidare eller tillfälligt beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Tillfälligt serveringstillstånd kan beviljas endast av särskilda skäl enligt vad som föreskrivs genom statsrådets förordning.

Servering får bedrivas endast på sådana av tillståndsmyndigheten godkända serveringsställen som är ändamålsenliga i fråga om läget och serveringslokalerna samt verksamheten. Servering får ske endast inom ett sådant av *tillståndsmyndigheten* godkänt område där en effektiv övervakning är möjlig. *Det godkända serveringsområdet får ändras efter*

verksamheten. Servering får ske endast inom ett sådant av tillståndsmyndigheten godkänt område där en effektiv övervakning är möjlig. Serveringsområdet får ändras endast med tillståndsmyndighetens samtycke. Serveringstillstånd kan förvägras eller också kan tillståndsmyndigheten begränsa serveringstiden, serveringsområdet, de typer av alkoholdrycker som får serveras eller antalet kundplatser, om myndigheten anser det vara nödvändigt för att syftet med denna lag skall nås.

22 §

Påföljder för överträdelser

Länsstyrelsen kan ge tillståndshavaren en anmärkning *samt länsstyrelsen och produkttillsynscentralen var för sig tillståndshavaren* en skriftlig varning, eller utan ersättning begränsa sitt tillstånd genom förkortning av serveringstiden, begränsning av serveringsområdet eller de typer av alkoholdrycker som får serveras eller också utan ersättning återkalla sitt tillstånd för viss tid eller permanent, om

- 1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och föreskrifter har överträtts *på serveringsstället*,
- 2) tillståndshavaren inte längre anses ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller om
- 3) det på serveringsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan om det behövs för att ordningen skall kunna upprätthållas på serveringsstället avbryta serveringen tillfälligt, för högst ett dygn. *Länsstyrelsen* skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

Länsstyrelsen kan, vid överträdelse av förbud som föreskrivs i 24 § 2 mom., ge näringsidkaren eller sammanslutningen en anmärkning eller skriftlig varning, eller för viss tid, dock högst sex månader, förbjuda servering av de drycker som avses i bestämmelsen.

26 §

1....1..5.

anmälan så som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Tillståndsmyndigheten kan förvägra serveringstillstånd eller begränsa serveringstiden, serveringsområdet, de typer av alkoholdrycker som får serveras eller antalet kundplatser, *eller också ställa de villkor som behövs för övervakningen av serveringen*, om detta anses nödvändigt för att syftet med denna lag skall nås.

22 §

Påföljder för överträdelser

Tillståndsmyndigheten kan ge tillståndshavaren en anmärkning, en skriftlig varning, *ställa de villkor som behövs för övervakningen av serveringen* eller utan ersättning begränsa tillståndet genom förkortning av serveringstiden, begränsning av serveringsområdet eller de typer av alkoholdrycker som får serveras eller också utan ersättning återkalla sitt tillstånd för viss tid eller permanent, om

- 1) denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och föreskrifter har överträtts *inom näringsverksamheten*,
- 2) tillståndshavaren inte längre anses ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller om
- 3) det på serveringsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan om det behövs för att ordningen skall kunna upprätthållas på serveringsstället avbryta serveringen tillfälligt, för högst ett dygn. *Tillståndsmyndigheten* skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

Länsstyrelsen kan vid överträdelse av förbud som föreskrivs i 24 § 2 mom. ge näringsidkaren eller sammanslutningen en anmärkning eller skriftlig varning, eller för viss tid, dock högst sex månader, förbjuda servering av de drycker som avses i bestämmelsen.

26 §

Närmare stadganden om servering

Om serveringstiderna, om serveringsmängderna, om betalningssätten och skyldigheten att ge räkning vid serveringen, om åldersgränserna för serveringspersonalen samt om överlåtelse av alkoholdryckslagret när rörelsen upphör eller övergår till en ny ägare stadgas genom förordning.

41 §

Produkttillsynscentralens behörighet

Produkttillsynscentralen, som är underställd social- och hälsovårdsministeriet, övervakar

- 1) tillverkningen, importen och exporten av alkoholhaltiga ämnen,
- 2) partihandeln med alkoholdrycker,
- 3) alkoholbolagets detaljhandel,
- 4) försäljning och annan överlåtelse av alkoholdrycker ur obeskattade lager,
- 5) serveringen av alkoholdrycker på serveringsställen som är verksamma med tillstånd av produkttillsynscentralen,
- 6) försäljningen av sprit och specialförsäljningen av alkoholdrycker samt sådan användning som grundar sig på användningstillstånd,
- 7) att stadgandena om reklam för alkoholdrycker och annan säljfrämjande verksamhet iakttas,
- 8) import, tillverkning och försäljning av sådan utrustning och delar till den som lämpar sig för olovlig framställning av alkoholdrycker och sprit, samt
- 9) försäljningen av alkoholdrycker i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet.

Produkttillsynscentralen styr länsstyrelserna när de utövar tillsyn.

42 §

1....1..5.

Närmare bestämmelser om servering

I fråga om tillståndsmyndigheterna för serveringsärenden, serveringstiderna, serveringsmängderna, betalningssätten och skyldigheten att ge räkning vid serveringen, åldersgränserna för serveringspersonalen samt överlåtelse av alkoholdryckslagret när rörelsen upphör eller övergår till en ny ägare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

41 §

Produkttillsynscentralens behörighet

Tillståndsförvaltningen för och övervakningen av detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt övervakningen och styrningen av reklam och annan säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker ankommer på den under social- och hälsovårdsministeriet lydande produkttillsynscentralen, enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Produkttillsynscentralen övervakar dessutom

- 1) tillverkningen, importen och exporten av alkoholhaltiga ämnen,
- 2) partihandeln med alkoholdrycker,
- 3) försäljning och annan överlåtelse av alkoholdrycker ur obeskattade lager,
- 4) försäljningen av sprit och specialförsäljningen av alkoholdrycker samt sådan användning som grundar sig på användningstillstånd,
- 5) import, tillverkning och försäljning av sådan utrustning och delar till den som lämpar sig för olovlig framställning av alkoholdrycker och sprit,
- 6) import, tillverkning och försäljning av ämnen, produkter och preparat för tillverkning av alkoholdrycker i hemmet, samt
- 7) försäljningen av alkoholdrycker i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet.

42 §

Länsstyrelsens behörighet

Länsstyrelsen övervakar inom sitt område detaljhandeln med och serveringen av alkoholdrycker samt efterlevnaden av stadgandena om reklam för alkoholdrycker och annan säljfrämjande verksamhet. Länsstyrelsen övervakar inom sitt område också detaljhandeln och serveringen av drycker som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

44 §

Inspektions-, upplysnings- och registreringsrätt

Produkttillsynscentralen har i syfte att övervaka efterlevnaden av denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den rätt att

- 1) inspektera tillverknings-, lager- och försäljningslokaler samt verksamheten i dessa, transporter av alkoholhaltiga ämnen samt att granska för tillsynen behövliga dokument,
- 2) ta och utan ersättning få prover som behövs för tillsynen, samt att
- 3) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen.

Länsstyrelsen har med stöd av denna lag samt de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den rätt att

- 1) *inspektera utskänknings- och detaljhandelslokaler och verksamheten i dess samt att granska för tillsynen behövliga dokument.*
- 2) *få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen, samt att*
- 3) *utan ersättning ta och få för tillsynen behövliga prover av alkoholdrycker som är avsedda att utskänkas och av alkoholdrycker som finns i detaljhandeln.*

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna skall för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag samt för alkoholstatistiken föra ett alkoholnäringsregister över näringsidkare

1....1..5.

Länsstyrelsens behörighet

Länsstyrelsen skall inom sitt område sköta tillståndsförvaltningen för och övervakningen av detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt övervaka reklam och säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker, enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Länsstyrelsen övervakar inom sitt område också detaljhandeln med och serveringen av drycker som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

44 §

Inspektions-, upplysnings- och registreringsrätt

Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen har med stöd av denna lag samt de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den rätt att

- 1) inspektera *tillståndshavarens* lokaler och verksamhet, transporter av alkoholhaltiga ämnen samt att granska för tillsynen behövliga dokument,
- 2) utan ersättning ta och få för tillsynen behövliga prover, samt att
- 3) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen.

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna skall för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag samt för alkoholstatistiken föra ett alkoholnäringsregister över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag. Produkttillsynscentralen är ansvarig registerförare.

Följande uppgifter skall registreras:

- 1) namn och firma, personsignum, affärs- och samfundssignum samt adress, telefonnummer och andra adressuppgifter,
- 2) i 1 punkten angivna uppgifter om sammanslutningens styrelsemedlemmar, verkställande direktör och betydande aktieägare, om ansvariga och tysta bolagsmän samt om dessas insatser i bolaget,
- 3) i fråga om näringsidkare och andra personer som avses i 2 punkten, uppgifter om polisundersökning, förundersökning,

som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag. Produkttillsynscentralen är ansvarig registerförare.

Följande uppgifter skall registreras:

1) namn och firma, personsignum, affärs- och samfundssignum samt adress, telefonnummer och andra adressuppgifter,

2) i 1 punkten angivna uppgifter om sammanslutningens styrelsemedlemmar, verkställande direktör och betydande aktieägare, om ansvariga och tysta bolagsmän samt om dessas insatser i bolaget,

3) i fråga om näringsidkare och andra personer som avses i punkt 2, uppgifter om polisundersökning, förundersökning, åtalsprövning och åtal samt straffdomar och domstolsbehandling av brottmål,

4) uppgifter om registrering som mervärdesskattskyldig, införande i förskottsuppbördsregistret och i andra register inom skatteförvaltningen samt uppgifter om skatteskulder som förfallit till betalning,

5) uppgifter om förpliktelser som är föremål för utsökning,

6) uppgifter om företagssaneringar och konkurser samt om andra domstolsbeslut som gäller skulder som förfallit till betalning,

7) uppgifter om att en privatperson som är föremål för tillsyn har beviljats skuldsanering,

8) uppgifter om verksamhet för vilken har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana förseelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

9) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 6 § personregisterlagen (471/1987).

I personregisterlagen finns bestämmelser om rätten att kontrollera och korrigera uppgifter som gäller i 3 mom. avsedda övervakningsobjekt. Uppgifterna om en näringsidkare och andra i 4 mom. 2 punkten nämnda personer skall förvaras i alkoholnäringsregistret så att de utplånas ur detta när fem år har förflutit från den senaste registreringen.

1....1..5.

åtalsprövning och åtal samt straffdomar och domstolsbehandling av brottmål,

4) uppgifter om registrering som mervärdesskattskyldig, införande i förskottsuppbördsregistret och i andra register inom skatteförvaltningen samt uppgifter om skatteskulder som förfallit till betalning,

5) uppgifter om förpliktelser som är föremål för utsökning,

6) uppgifter om företagssaneringar och konkurser samt om andra domstolsbeslut som gäller skulder som har förfallit till betalning,

7) uppgifter om att en privatperson som är föremål för tillsyn har beviljats skuldsanering,

8) uppgifter om verksamhet för vilken har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana förseelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

9) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 11 § personuppgiftslagen (523/1999).

I fråga om rätten att kontrollera och korrigera uppgifter om övervakningsobjekt som avses i 2 mom. gäller det som bestäms i personuppgiftslagen. Uppgifter om näringsidkare och andra i 3 mom. 2 punkten nämnda personer skall förvaras i alkoholnäringsregistret så att de utplånas ur detta när fem år har förflutit från den senaste registreringen.

51 §

*Ändringssökande i
produkttillsynscentralens, länsstyrelsens
och alkoholbolagets beslut*

Ändring i beslut som produkttillsynscentralen och länsstyrelsen fattat med stöd av denna lag får, om besvärsförbud inte gäller för beslutet, sökas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt [med] lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

Utan hinder av att ändring har sökts skall produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut iaktas om högsta förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ändring i alkoholbolagets beslut om tagande av alkoholdrycker i minutförsäljning, avlägsnande av dem ur minutförsäljning samt prissättningsgrunder för minutförsäljningen söks hos produkttillsynscentralen i den ordning som stadgas i [lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden].

51 §

*Sökande av ändring i
produkttillsynscentralens, länsstyrelsens
och alkoholbolagets beslut*

Ändring i produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut får, om besvärsförbud inte gäller i enlighet med 52 §, sökas så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Produkttillsynscentralen, och länsstyrelsen i fall länsstyrelsen har avgjort den fråga som är föremål för besvär, har också rätt att överklaga beslut som förvaltningsdomstolen har fattat med anledning av att ändring sökts.

Även om ändring har sökts skall produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut iaktas, om besvärsmyndigheten inte beslutar något annat.

Alkoholbolagets beslut om upptagande av alkoholdrycker i detaljhandelssortimentet eller avlägsnande av alkoholdrycker ur detaljhandelssortimentet samt om prissättningsgrunderna för detaljhandeln kan överklagas hos produkttillsynscentralen så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002. Lagens 51 § träder dock i kraft den 1 maj 2001.
